



עפ"ת 71874/01/18 - מוחמד כיאל נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים

עפ"ת 71874-01-18 כיאל נ' מדינת ישראל
תיק חיצוני:
בפני כבוד השופט ערן קוטון
מערער מוחמד כיאל
נגד מדינת ישראל
משיבה
פסק דין

1. לפני ערעור על פסק דינו של בית משפט השלום לתעבורה בחיפה (להלן: "בית משפט קמא"), שניתן בגדרי תת"ע 9089-10-17, בהעדרו של המערער, ועל החלטה שלא לבטלו.

ההליך בבית משפט קמא

2. לפני בית משפט קמא הונח כתב אישום לפיו בתאריך 14.2.17 בשעה 16:24, בשדרות ההסתדרות בחיפה, נהג המערער ברכב פרטי ובעת שהרכב היה בתנועה השתמש בטלפון שלא באמצעות דיבורית.

3. כתב האישום הוגש על יסוד בקשת המערער להישפט, בקשה אשר נערכה ונחתמה על ידו ביום

6.5.17. בבקשתו להישפט צוינה כתובת המערער: רחוב דושניצקי 3/14 עכו (להלן: "הכתובת").

ביום 28.11.17 התקיים הדיון בבית משפט קמא בעניינו של המערער. המערער לא התייצב לדיון. הוברר כי אישור המסירה אשר נשלח לכתובת חזר תוך ציון ההערה "לא נדרש". בנסיבות אלה, ראה בית משפט קמא את המערער כמי שמודה בעובדות שנטענו בכתב האישום, והרשיע אותו על פי הודאתו. בהמשך גזר בית משפט קמא את דינו של המערער לתשלום קנס בסך 1,000 ₪.

4. המערער הגיש לבית משפט קמא בקשה לביטול גזר הדין שניתן בהעדרו. בבקשתו ציין כי נודע לו לראשונה על קיום הדיון רק לאחר שהסתיים והוא כופר באשמה שיוחסה לו בכתב האישום. נוכח כפירתו ביקש כאמור להישפט, שלח את בקשתו עם ציון הכתובת, והמתין בסבלנות לקבלת הזימון למשפט. המערער תמה על כך שאישור המסירה חזר תוך ציון ההערה "לא נדרש", שכן הוא נוהג לקבל באופן סדיר ושוטף דברי דואר אישיים, הן עבורו והן עבור בני משפחתו. הוא לא היה מודע למועד הדיון ואם היה יודע על המועד לא היה מהסס להתייצב. אי התייצבותו נבעה מחוסר ידיעה ולא מכוונת זדון או זלזול בבית המשפט. המערער נהג ותיק, מחזיק ברישיון נהיגה כעשרים וחמש שנים, שומר חוק ועברו התעבורתי איננו מכביד. משכך, התבקש בית משפט קמא לבטל את גזר הדין שניתן בהעדרו של המערער ביום 28.11.17.



5. המשיבה התנגדה לבקשת המערער והפנתה לפסיקה מנחה שעסקה בסוגיה. נטען כי למערער נשלחה הזמנה לכתובת שהיא הכתובת שציין בבקשתו להישפט, אלא שההזמנה חזרה תוך ציון ההערה "לא נדרש". משכך, כיוון שלא דרש את דבר הדואר, לא קמה סיבה מוצדקת לאי התייצבותו. בנוסף לכך, המערער לא העלה כל טענה שעניינה עיוות דין. מכאן ניתן להבין שלא נגרם לו עיוות דין עת נידון בהעדרו.

6. בהחלטה מנומקת ומפורטת שניתנה ביום 9.1.18 דחה בית משפט קמא את הבקשה.

בית משפט קמא התייחס לתנאים המאפשרים ביטול פסק דין שניתן בהעדרו של נאשם, והם סיבה מוצדקת לאי התייצבות לדיון או גרימת עיוות דין כתוצאה מהותרת פסק הדין על כנו. משלוח הדואר באמצעות דואר רשום מקים חזקת מסירה ועל הנמען מוטל הנטל להוכיח כי לא קיבל את ההודעה מסיבות שאינן תלויות בו. מאישור המסירה הרלוונטי עולה כי הזימון לדיון נשלח לכתובתו של המערער וחזר בציון ההערה "לא נדרש". מכאן שקמה חזקת המסירה. המערער לא הפריך את חזקת המסירה ואף אישר כי עותק מגזר הדין הומצא לידי לאחר שנשלח לכתובת. מעבר לכך, כך נקבע, לא הציג המערער טענות הגנה כלשהן ולא פירט מדוע הותרת פסק הדין על כנו תגרום לעיוות דין. העונש שנגזר על המערער הוא קנס בגובה הקנס המקורי הקבוע לצד העבירה.

בנסיבות אלה נדחתה בקשת המערער ונקבע כי עליו לשלם את הקנס עד ליום 1.2.18.

הערעור

7. המערער ממאן להשלים עם גזר הדין ועם החלטתו של בית משפט קמא שדחתה את הבקשה לביטולו. לבקשת המערער, בהסכמת המשיבה, אף עוכב ביצוע גזר הדין.

8. בהודעת הערעור פירט המערער את השתלשלות ההליכים שתוארה לעיל. המערער הדגיש כי לבקשתו שהוגשה לבית משפט קמא צורף תצהיר לתמיכה בעובדות הנטענות בו. עוד נטען כי המערער "כופר באשמה המיוחסת אליו" ולכן אף ביקש להישפט. לגישת המערער, היה על בית משפט קמא לבטל את פסק הדין "מחובת הצדק" שכן לא ניתן לו יומו בבית משפט קמא.

בית משפט קמא חסם את דרכו של המערער מלהוכיח קיומם של התנאים המפורטים בדין, היינו סיבה מוצדקת לאי התייצבות וגרימת עיוות דין. נטען כי בית משפט קמא שגה כאשר בחר לאמץ את "חזקת המסירה" והיה ראוי לקיים דיון בבקשתו ולאפשר למערער להיחקר על תצהירו בנוגע לטענה בדבר אי התייצבותו לבירור דינו. היה גם מקום לאפשר לו להיחקר על כך שנגרם לו עיוות דין ולהכריע מהותית בבקשה לאחר שמיעת טיעוני הצדדים. משלא נעשה כן, מנע בית משפט קמא מן המערער את יומו ולא ניתנה לו האפשרות להפריך את חזקת המסירה. אשר לעיוות דין, נטען כי העבירה בה הורשע מקימה לחובתו של המערער ניקוד. די בכך בכדי להצביע על עיוות דין במידה ופסק הדין ייוותר על כנו. זאת בפרט שהמערער הבהיר שהוא כופר באשמה המיוחסת לו.



9. בדיון חזר המערער על טענותיו ועמד עיקש על טענתו לפיה, למרות נכונות הכתובת, לא קיבל את ההזמנה לדיון שהתקיים בבית משפט קמא. עוד טען כי עיוות הדין מבוסס על הניקוד הנלווה לעבירה בה הורשע בהעדרו. כן הדגיש כי הוא כופר בביצוע העבירה שיוחסה לו.

10. המשיבה מצידה ביקשה לדחות את הערעור בהציגה רישום בדבר מעקב משלוחים של רשות הדואר, לפיו בטרם הוחזר דבר הדואר נוכח אי מסירתו, הושארה הודעה לנמען בביתו. בהמשך הושארה הודעה נוספת. הוצגה אף ההודעה על תשלום הקנס שנמסרה למערער במעמד ביצוע העבירה וכן הוגש גיליון הרישום התעבורתי של המערער. בזה האחרון רשומות לחובתו 13 הרשעות קודמות (לרבות ההרשעה מושא ההליך הנוכחי), הכוללות שתי הרשעות קודמות נוספות בגין עבירה של שימוש בטלפון בעת שהרכב נע שלא באמצעות דיבורית.

11. בתגובה טען המערער כי צבירת 12 הרשעות בגין עבירות תנועה במהלך עשרים וחמש שנים בהן הוא מחזיק ברישיון נהיגה מראה כי אינו "עבריין תנועה". כן הדגיש כי במהלך רישום הודעת תשלום הקנס הצהיר מפורשות כי אינו מודה.

דיון והכרעה

12. בחנתי את הנתונים שלפניי ושקלתי ענייניו של המערער.

13. כמפורט בסעיף 130(ח) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: "חסד"פ")-

"נגזר דינו של הנאשם בחטא או בעוון שלא בפניו, רשאי בית המשפט, על פי בקשת הנידון, לבטל את הדיון לרבות את הכרעת הדין וגזר הדין אם ניתנו בהעדרו, אם נוכח שהיתה סיבה מוצדקת לאי התייצבותו או אם ראה שהדבר דרוש כדי למנוע עיוות דין; בקשה לפי סעיף קטן זה תוגש תוך שלושים ימים מהיום שהומצא לנאשם פסק הדין אולם רשאי בית המשפט לדון בבקשה שהוגשה לאחר מועד זה אם הבקשה הוגשה בהסכמת התובע".

14. אם כן, על מנת שתהיה הצדקה לביטול פסק דין שניתן בהעדרו של נאשם אשר לא התייצב לבירור דינו, יש להצביע על אחת משתי חלופות, האחת, סיבה מוצדקת לאי ההתייצבות. השנייה, חשש לעיוות דין.

15. אשר לאי התייצבות המערער למשפטו, הוברר כי המערער הגיש בקשה להישפט ובה פירט את הכתובת אליה יש לשלוח את הזימון לדיון. עוד הוברר כי ההזמנה נשלחה בדואר רשום לכתובת המפורטת בבקשה להישפט, אולם המערער לא דרש את ההזמנה. על פי הנראה, הודעה ראשונה אף הושארה בכתובת עצמה.



16. קובע סעיף 239 לחסד"פ -

"בעבירות לפי פקודת התעבורה או התקנות לפיה, פקודת העיריות ופקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], תש"ל-1970, בעבירות שנקבעו כעבירות קנס, או לפי חיקוק אחר ששר המשפטים, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, קבע לכך, רשאי שר המשפטים לקבוע בתקנות סדרי אישום והמצאת מסמכים, אף בסטיה מהוראות חוק זה".

כן קובע סעיף 240 לחסד"פ -

"(א) בעבירות לפי פקודת התעבורה, או לפי פקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], תש"ל-1970, שלא גרמו לתאונת דרכים שבה נחבל אדם חבלה של ממש, בעבירות שנקבעו כעבירות קנס או כעבירות מינהליות או בעבירות לפי חיקוק אחר ששר המשפטים, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת קבע, יחולו סדרי דין אלה:

(1) על נאשם לפי סעיף זה לא יחולו הוראות סעיף 123, אולם אין בכך כדי למנוע ממנו להודיע לבית המשפט בכתב מה הן טענותיו לענין העונש;

(2) נאשם שהוזמן ולא התייצב בבית המשפט בתחילת המשפט או בהמשכו, יראוהו כמודה בכל העובדות שנטענו בכתב האישום, זולת אם התייצב סניגור מטעמו;

(3) בית המשפט רשאי לדון נאשם לפי הוראות פסקה (2), שלא בפניו, אם הוא סבור שלא יהיה בשפיטתו על דרך זו משום עיוות דין לנאשם ובלבד שלא יטיל עליו עונש מאסר [...]."

תקנה 44א לתקנות סדר הדין הפלילי, התשל"ד-1974 שכתרתה "חזקת מסירה" קובעת -

"בעבירות תעבורה שעליהן חל סעיף 239א לחוק ובעבירות קנס רואים את ההודעה על ביצוע העבירה, ההודעה לתשלום קנס או ההזמנה למשפט לענין עבירת קנס כאילו הומצאה כדין גם בלא חתימה על אישור המסירה, אם חלפו חמישה עשר ימים מיום שנשלחה בדואר רשום, זולת אם הוכיח הנמען שלא קיבל את ההודעה או את ההזמנה מסיבות שאינן תלויות בו ולא עקב הימנעותו מלקבלן".

17. התקנה מחייבת שליחת הזמנה בדואר רשום אך אינה מחייבת ביצוע מסירה אישית של ההודעה בדבר הדואר הרשום בבית הנמען על בסיס הכתובת הידועה, הרשמית והמוכרת של הנמען. זאת מתוך הנחה כי ההודעה בדבר הדואר הרשום מגיעה לחזקת הנמען כפי שמגיעים לחזקתו דברי דואר אחרים. המערער אף לא הכחיש בעניינו שדברי הדואר אכן מתקבלים בכתובת. יתירה מכך, המערער לא פנה לסניף הדואר במקום מגוריו לברר את הטעון בירור תוך ניסיון לגבות את טענותיו בראיות. לא לחינם קובעת תקנה 44א כי רשאי היה המערער להוכיח "שלא קיבל את ההודעה או את ההזמנה מסיבות שאינן תלויות בו ולא עקב הימנעותו מלקבלן".



18. בעניין דומה נקבע ברע"פ 5258/14 סמימי נ' מדינת ישראל (3.8.14) -

"[...] כי על אישור המסירה שהציגה המשיבה מופיעה חותמת "לא נדרש" המלמדת כי ההזמנה נשלחה למבקש. בכך שונה אישור המסירה בענייננו מהאישור שנפסל בעניין גרוס, שם היה מדובר בפתק, בו נאמר כי ההזמנה לדיון התקבלה במשרדי הדואר, אך הפתק נעדר כל אינדיקציה לכך שההזמנה לדיון נשלחה לנמען על-ידי הדואר".

באותו מקרה הוגש לבית משפט השלום לתעבורה בת"א-יפו אישור מסירה ועליו חותמת בלבד הנושאת את הכיתוב "לא נדרש". בית משפט השלום לתעבורה דחה בקשה לבטל פסק דין שניתן בהעדרו של הנאשם, למרות שהיה זה הוא שהגיש בקשה להישפט. בערעור על אותה החלטה ציין בית המשפט בעפ"ת (מחוזי ת"א-יפו) 2473-07-14 סמימי נ' מדינת ישראל (15.7.14) -

"הבקשה שהגיש המערער לבית משפט קמא לבטל את פסק הדין שניתן בהיעדרו נדחתה ובצדק נדחתה. המערער, כאמור, כך על-פי אישורים שהוצגו לבית משפט קמא, קיבל הזמנה אך לא דרש אותה כפי שהיה צריך לעשות, ומשכך הרשעתו בהיעדרו הייתה מוצדקת".

כאמור בית המשפט העליון סמך ידיו על החלטותיהם של בית משפט השלום לתעבורה ושל בית המשפט המחוזי.

19. בנסיבות אלה, בצדק החיל בית המשפט קמא את חזקת המסירה.

המערער זומן לדיון כדיון, אך נמנע מלקבל את ההזמנה בסניף הדואר. משכך לא הוכחה סיבה מוצדקת להעדרו מן הדיון שהתקיים על פי בקשתו שלו. סבורני כי ניתן היה לראות את המערער כמי שזומן כדיון לדיון, כפי שראה זאת בית משפט קמא. משכך אף ניתן היה לראות בו כמי שמודה במיוחס לו ולהרשיעו בהעדרו על פי הודאתו.

20. לחלופין כאמור רשאי היה המערער להראות כי נגרם לו עיוות דין עת נשפט בהעדרו. המערער טען בבקשה שהוגשה לבית משפט קמא כי הוא כופר במיוחס לו. אינני סבור כי די בטענת כפירה כללית וכוללנית כדי לענות על הדרישה. על המערער היה לפרט את טענותיו העובדתיות. ככל שיכול היה לתמוך בטענות עובדתיות אלה, נוכח עדים אשר לטענתו נכחו בזירת ההתרחשות, רשאי היה לצרף את תצהיריהם של אותם עדים לבקשה שהגיש. בקשה זו כאמור אמורה לפרט את טענותיו העובדתיות. המערער לא פירט את טענותיו ולהבנתי טענתו העיקרית בדבר עיוות דין שנגרם לו מבוססת על הניקוד הנלווה אל העבירה בה הורשע. ניקוד זה איננו חלק מגזר הדין שניתן בבית משפט קמא. זה המקום להזכיר כי המערער כלל לא ביקש לבטל את הכרעת הדין ובקשתו לפני בית משפט קמא התייחסה לגזר הדין ולגזר הדין בלבד.

21. בדחותו בקשה לרשות ערעור בגין אי ביטול פסק דין שניתן בהעדרו של המבקש, ציין לאחרונה בית המשפט העליון ברע"פ 9109/17 סדובי נ' מדינת ישראל (19.12.17) -



"זאת ועוד, משנמנע המבקש מלפרט בפני בית המשפט לתעבורה את הנימוקים התומכים בטענתו כי הוא לא ביצע את העבירה המיוחסת לו, אין לקבל את טענתו הכללית כי הוא לא זכה לקבל את יומו בבית המשפט. אציין בנוסף, כי אינני סבור שנגרם למבקש עיוות דין חמור, ולא שוכנעתי כי יש בהשגותיו לגבי אופן הפעלת מכשיר הינשוף ואופן התנהגותו, כדי להוביל למסקנה, כי יש לזכותו מהעבירות שיוחסו לו".

באותו הליך הוטלו על המבקש בהעדרו (בגין נהיגה בשכרות), שלושים חודשי פסילה בפועל, ששה חודשי פסילה על תנאי וקנס בסך 3,000 ₪.

22. כן אפנה אפנה לדברים שנפסקו בגדרי רע"פ 6543/16 נווה נ' מדינת ישראל (31.8.16) -

"תכליתו של סעיף 240 לחוק סדר הדין הפלילי, היא יעול ההליך הפלילי בעבירות קלות, עולה כבר מכותרתו, שהינה "סדרי דין מיוחדים בעבירות קלות". כפי שציין המשנה לנשיא ת' אור ברע"פ 9142/01 איטליא נ' מדינת ישראל (2.10.2003): "ניתנת במסגרת אפשרות לנאשם, אם הוא בוחר בכך, שלא להיות נוכח בעת הדיון כך שזה יתנהל בהיעדרו. הדין קובע שבמקרה כזה יראוהו כמודה בכל העובדות אשר בכתב-האישום, משמע: על הנאשם לדעת שאי-התייצבות כמוה כהודאה. מרבית עבירות התנועה הן קלות, ואם הנאשם אינו חולק על אשמתו בעבירה המיוחסת לו, והוא מוכן להותיר לבית-המשפט להרשיעו ולגזור את דינו שלא בנוכחותו, רשאי בית-המשפט לעשות כן. מכך מפיקים תועלת הן הנאשם הן המערכת השיפוטית והציבור: הנאשם מצדו אינו נדרש לבטל את עיסוקיו כדי ליטול חלק בדיון. מנקודת מבטם של המערכת השיפוטית והציבור, הדין הוא קצר, ואי-התייצבות הנאשם אינה מביאה לדחיית הדיון, וכך נחסך זמן שיפוטי. סעיף 240 לחוק מיועד גם למנוע מצבים שבהם יוכל נאשם לסכל את ההליך או לעכבו באמצעות אי-התייצבותו בתחילת המשפט או בהמשכו. בשני המקרים רואים בנאשם כמודה בעובדות של כתב-האישום, וניתן לדון בעניינו שלא בנוכחותו ולגזור את דינו".

לא נעלמה מעיני המחוקק הפגיעה המסויימת בזכותו של הנאשם לנהל את הגנתו, בעקבות ההסדר המתואר לעיל, ומשכך מורה סעיף 240(א)(3) על שני "מנגנוני איזון", שמטרתם צמצומה של אותה פגיעה. זאת, באמצעות ההוראה כי ההסדר האמור יופעל רק כאשר סבור בית המשפט כי "לא יהיה בשפיטתו משום עיוות דין לנאשם", והסייג לפיו בית המשפט "לא יטיל עליו עונש מאסר".

עוד אפנה לדבריו של בית המשפט בעפ"ת (מחוזי חיפה) 54401-01-17 ידעי נ' מדינת ישראל (15.2.17) -

"ב"כ המערער סמך יהבו על עילת "עיוות הדין" וטען בפניי ארוכות לגבי עיוות הדין שייגרם למערער באם תיוותר הכרעת הדין על כנה. טענה זו מעוררת קושי שכן משמעה שכל אימת שבפי נאשם טענת הגנה ראויה, יקים הדבר עילה לביטול גזר הדין שניתן נגדו בהעדר התייצבות. יפים לעניין זה דברי כב' השופט א' שיף בע"פ (חי') 2119/02 כהן נ' מדינת ישראל (14.4.2002) בציינו כי:

"... אין זה סביר להניח כי בכל מקרה שבו תיטען טענה כי למערער הגנה טובה לגופו של ענין, תינתן לו, תוך שימוש בטענה של 'עיוות הדין' הזכות לגרום לביטולו של פסק הדין המרשיע. פרשנות כזו משמעותה כי אף שהמחוקק ראה נאשם כזה כמודה בעובדות המיוחסות לו בכתב האישום, מאפשר לו



בית המשפט באמצעות דיון מקיף בראיות לחזור בו למעשה מהודאתו. פרשנות כזו היתה מסכלת את מטרת המחוקק שכן משמעותה היא שכל מי שאפשר שיש לו הגנה טובה, יכול שלא להופיע לישיבות בית המשפט ומאוחר יותר, לאחר הרשעתו, יוכל לגרום לביטולו של פסק הדין המרשיע. שונה המצב, במקרים בהם על פניו נראה כי הנאשם הגנה טובה. למשל כשכתב האישום אינו מגלה עבירה או כשמדו"ח השוטר עולה כי הנאשם לא עבר כל עבירה. במקרים כאלה אפשר שתתקבל טענת עיוות הדין שתביא לביטול ההרשעה ולקיומו של הדין מחדש".

בענייננו, אפשר ועומדת למערער טענה טובה לגוף העניין, אך ספק אם הותרת הרשעתו על כנה, חרף אותה טענה, מגעת כדי עיוות דין".

23. זה המקום להעיר כי אינני סבור שיש לקיים דיון נפרד בבקשה לביטול פסק דין שניתן בהעדרו של נאשם. ככלל אף אין מקום לערוך בהקשר זה חקירות נגדיות למגיש הבקשה לביטול פסק הדין. ההליך העיקרי בגין העבירה מושא הדיון אמור להיות קצר, יעיל וענייני. קיום דיון נפרד בבקשה לביטול פסק דין שניתן בהעדרו של נאשם חותר תחת תכלית החקיקה, מעמיס ומסרביל את ההליכים, גוזל זמן שיפוטי רב ויקר ואף את זמנו של האזרח.

24. אשר לעונש שנגזר על המערער, איני סבור כי חמור הוא כלל ועיקר. בפועל הטיל בית משפט קמא על המערער את הקנס הקבוע בהודעת תשלום הקנס, סכום אשר היה על המערער לשלם לולא ביקש להישפט ובאם היה מחליט לשלם לאחר קבלת ההודעה מהשוטר בזירת ההתרחשות. בית משפט קמא היה מוסמך להורות על תשלום קנס בסכום גבוה יותר אך נמנע מעשות כן.

25. משאלו פני הדברים, משלא נמצאה סיבה מוצדקת להעדרו של המערער מן הדיון ומשלא קיים חשש לעיוות דין עת נידון המערער בהעדרו בבית משפט קמא, סבור אני כי לא הוצגה עילה לביטול פסק הדין ואין הצדקה להתערב בהחלטת בית משפט קמא שדחתה את הבקשה לביטולו. אין בידי אפוא להיעתר לערעור.

מאליו מתבטל עיכוב ביצוע גזר הדין.

על המערער לשלם את הקנס שהוטל עליו בבית משפט קמא עד ליום 19.3.18.

הצדדים הסכימו כי פסק הדין יינתן בהעדרם.

המזכירות תשלח את פסק הדין לצדדים ותוודא קבלתו.

ניתן היום, ד' אדר תשע"ח, 19 פברואר 2018, בהעדר הצדדים.